

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre ..... 16 kor.
 Negyedévre ..... 4 "
 Helyben házhoz hozva:
 Egész évre ..... 20 kor.
 Negyedévre ..... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre ..... 24 kor.
 Negyedévre ..... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszerkesztőség kérésre visszajár
 vagy megőrségre nem vállalkozik.

Előfizetők és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Beszélő számok.

(—a.) A pünkösdi ünnepek által megszakított kultuszvita ismét megindult a képviselőházban. Két héttel ezelőtt a katolikusok és a kongregációk ellen intézett támadások jegyében indult meg. A szabadkőműves páholyból Várady Zsigmondék kezdték meg a támadást. Beszéltek a klerikalizmus térfoglalásáról, meg arról, hogy a katolikusok az államsegély osztásánál, valamint a tanári kinevezéseknél előnyben részesülnek.

Most úgy látszik megint ebben a teljesen hamis tenorban akarják folytatni. Várady már megint elkezdte ma a Házban. Erre vall különben a Barkóczy ellen intézett legújabb heves ostrom is, mely már egyenesen az ő fejét követeli.

Itt is hamis praemissákból indulnak ki. Azt hangoztatják, hogy ő a klerikalizmus Apponyiék hagyatéka. Pedig jól tudják, hogy Barkóczy bárót a darabont korszak minisztere Lukács György helyezte az V. osztály élére. Helyezte pedig azért, hogy előbbi sokkal jövedelmezőbb állását, amelyhez a vallásalapítványi ügyek és főpapi hagyatékok tartoztak, más protegált egyénnek engedje át. Ez köztudomású dolog, mégis az ellenkező-

jét hirdetik a liberális és szabadkőműves sajtóban.

Igy vagyunk az előbb említett váddal is, amely a katolikusok jogtalan favorizálására vonatkozik. A kultuszvita egyes szónokai megcáfolták már ezeket, de azért ennek dacára újra meg újra előhozák és feltárlják a parlamentben is, a sajtóban is.

Pedig egészen másként áll a dolog. Úgy a közép mint a felső oktatásban, mind a tanulók, mind a tanárok számának tekintetében háttérbe szorulnak a katolikusok.

Ime egy kis statisztika, amely minden beszédnél és újságcikknél világosabban és érthetőbben beszél:

Az 1909-iki adatok szerint Magyarországon középiskolai tanuló volt: 67699.

Ebből:

Róm. kath.	29.483 = 43%
Református	9674 = 14%
Luthránus	6231 = 9%
Zsidó	15.051 = 22%

A zsidóság hazánk lakosságának 5 százalékát teszi, míg a középiskola tanulóinak 22 százalékát szolgáltatja.

Még rosszabbul állunk az egyetemeken.

a) jogi karon:

Róm. kath.	2553 = 41%
Reform.	999 = 16%

Luthr.	460 = 9%
Zsidó	1.546 = 25.6%

b) bölcsészeti karon:

Róm. kath.	740 = 48%
Reform.	299 = 19%
Luthr.	182 = 12%
Zsidó	209 = 16%

c) az orvosi karon:

Róm. kath.	550 = 28%
Reform.	179 = 9%
Luthr.	167 = 8%
Zsidó	909 = 46%

A felső tanintézetekben (idevéve a teológiai főiskolákat is) a hallgatók száma összesen:

	11.275
Ebből róm. kath.	4530 = 41%
zsidó	3278 = 30%

Mig tehát a katolikusok messze elmaradnak az őket megillető százaléktól, a zsidók hat-szor annyian vannak a főiskolákon, mint a mennyi megtegelne az itt lakó zsidók számarányának. Legrosszabbul állunk az orvosok dolgában. Maholnap nagyjával kell keresnünk a keresztes orvosokat.

Ebből érthető az, hogy a Galilei-kör (zsidó szociáldemokrata diákok egyesülete) tiltakozott, amiért a Műegyetem zászlaján Szent Mária képe van s amiért kath. püspök áldotta meg. Megérjük, hogy nemsokára a koronán levő kereszt ellen is tiltakozni fognak.

Sokszor hallunk kiáltó igazságtalanságokról, amelyeket a klerikalizmus (értsd a kath.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A biharmegyei Csudavár.

(Csetétye.)

Irta és a Magyar Turista Egyesület nagyváradai vándorgyűlésén 1911. június 5 én felolvasta Némethy Gyula dr.

Aki figyelemmel szemléli édes hazánk hegy- és vízrajzi térképét, hamar észreveheti, hogy a területre nézve hatalmas hegytömeg, mely a nagy alföld keleti oldalán emelkedik s mint valami óriási pala-bástya választja el Magyarországot Erdélytől, hazánk közép-magasságú hegyeihez tartozik. A Biharhegység valóban sem a délkeleti, sem az északi kárpátokkal nem versenyezhet magassági méretek dolgában. Mig például a Magas Tátra főgerince átlag 2000, legmagasabb csucsa több mint harmadfélezer méterig emelkednek, lévén a Ferenc József-csucs 2663 méternyire az Adria kék tükre fölött: addig a Biharhegység legmagasabb csucsa sem közelít meg a 2000 méternyi magasságot. Ismeretes dolog, hogy a Nagy Bihar legmagasabb csucsa mindössze 1849 méternyire emeli fel koronáját. Ehez képest Bihar hegyiségünkben hasztalan keresnénk hőmezőket, örök havat, melynek csillogó féhérsége pompás tündöklő színes, fényhatásokat teremt, hasztalan keres-

nénk legalább nagyobb terjedelemben, kopár, minden humusztól és vegetációtól megfosztott szédületes meredekségű csucsláncolatokat s végül az egy Zánoga tó kivételével hiába keresnénk tengerszemeket, hegyi tavakat, melyeknek bűbájos szépsége teljesen rabbá teszi a turistát a Tatra bércei között.

Amde mig egyrészt készséggel emeljük ki a Tatra ragyogó szépségének alkotó elemeit, viszont hangsúlyozni kívánjuk, hogy a vegetáció és eleven víz tekintetében Bihar hegyiségünk az elsőség. A mi óriási terjedelmű fenyő és lomb-erdeinknek, csudaszép havasi mezeinknek, legelőinknek hiába keresnők párját a Tátrában, mely azonkívül távolról sem dicsekedhetik a gyönyörű források és rohanó patakok oly káprázatos gazdagságával, mint a Bihar hegyiség, mely az összes Körörsök, Szamosok és Aranyosok szülőanyja, melynek bércei között, föld alatt és föld felett a folyók forrásai bámulatos, tündéri káprázatu játékokat üznek, a zuhatagoknak, vizeseknek szinte kimeríthetetlen gazdagságu látványosságait tárják elénk. Ez az eleven víz, melynek földfeletti és alatti játéka, zuhatagai, ösvényei, forgatagai s egy csendes tükre a mendecékben kifogyhatatlan lelki esztétikai gyönyörűségnek képezik forrását, egyszersmint különösen a levegővel egyesülten bámulatos fantáziájú és erejtű építész, aki főleg mészkőhegyekben föld alatti és feletti várakat épít, csarnokokat, folyókat, kapuzatokat s égtornyokat,

bástyákat emel, kifogyhatatlan fantáziájú, csudás alakzatokkal, a sötét barlangüregek, sziklakapuk, a sötét fenyveserdő, a világosabb lomb-erdő, a ragyogó mészfalazatok oly változatos-ságával oly szín és fény kontrasztjaival, hogy azokkal a lelkes szemlélő soha be nem telik.

Az eleven víz, a mészkőhegyek utólrétegetlen építész a jég és cséppkőbarlangoknak, sziklaváraknak oly gazdagságát halmozta össze hegyeinkben, hogy e tekintetben a Bihar hegyiség egész Magyarországon páratlanul áll. Három hatalmas sziklavár emelkedik hegyeink rétegeiben: az egyik a Szamosbazar, a másik a Galbine tájéka, a harmadik, amelyről szíves engedelmükkel szólni fogok a Csetétye, a Csudavár.

Biharmegye délkeleti határához közel Torda-Aranyos megyéhez, Biharfűrederől, Petrósról vagy Rézbányáról egyaránt valami 8—10 órányira 994 méter magasságban a tenger színe felett emelkedik e sziklavár. Mi, egy kilenc tagból álló társaság 1903 jul. 30-án tekintettük meg azt, áldott emlékü Czárán Gyula, Bihar hegyiség szépségei Columbusának vezetése alatt. Izbuk Ponorról, éjjeli szállásunkról indulva ki, némi hegymászás után egy hegynyereg értünk, melyről egyszerre elénk tárult a Csudavár ropant homlokzata. Szemben velünk a szűk völgyszakadék tulsó oldalán ragyogó fehér kolsz-szális sziklafalazat tündökölt a reggeli nap fényében, tetején fenyőerdővel koszoruzottan, mely fölő viszont felhőtelen kék ég mérhetetlen sátra

Üzletáthelyezés!

Van szerencsém a tisztelt vevőközönséget értesíteni, hogy a Szent László-tér :: Kishidfőnél 9 éve vezetett ::

vászon és fehérnemű üzletemet

folyó évi február 1-től a túságos házbér-emelés miatt a Bémer-téri gyógyszerár mellé, a volt Hegedüs János-féle üzlet-helyiségbe helyeztem át.

Midőn a tisztelt vevőközönség eddigi szíves pártfogásáért hálás köszönetemet fejezem ki, kérem ugyanazt a jövőben is, — részemről ezután is szigorú elvem marad a pontos és lelkiismeretes kiszolgálás. Kiváló tisztelettel

Strohmayr Pál
 Nagyvárad, Bémer-tér.

egyház, kath iskolákat) javára követ el az államhatalom. Kiemelünk közülök egyet: a kath. iskolák állami segélyezését. Nézzük meg valjon a jövő évi kultusbudget előirányzata szerint hogyan fest itt az egyenlőség elve s a kiáltó igazságtalanság?

A jövő évi költségvetési tervezet szerint 1912 ben 107 iskolát fog az állam segélyezni. Ebből katolikus 53, protestáns 44, községi 10 van. No már most tessék kiszámítani, hogy a katolikus iskolák mennyi rövidséget szenvednek azért, hogy a segélyezés nem áll arányban a katolikusok lélekszámával. Mi a lakosság 63 százalékát képezzük és 49 százaléknyi segélyt kapunk, míg a protestánsok, akik alig 15 százalékát képezik a lakosságnak, 39 százalék segélyben részesülnek.

Hát kérdem, kik az állam dédelgetett kedvencei? Kérdem, hol van a kiáltó igazságtalanság? A segélyre szoruló katolikus iskolák rovására itt olyan előnyökről van szó, a melyekkel meglehetnek az atyafiak elégedve.

Ha kell igazán kiáltó igazságtalanság, rámutatunk néhány hivatalos adatra.

A zsidó tanárok száma 9.40 százalék, vagyis 4.45 százalékkal több, mint amennyi a zsidó lakosság arányszáma. A múlt évben a középiskolák segélyezésére szánt 342 836 koronából az evangélikusok 14.53 százalékkal, a reformátusok 23.32 százalékkal kaptak többet, mint amennyit arányszámunk szerint megillette volna őket.

Ezek a statisztikai adatok bizonyítják a »mindent kisajátító klerikális térhódítást«, a »türelmetlen fekete csapatok hatalmi túllengését«?

Sőt nekünk úgy tűnik fel, hogy azért intézik azt a heves támadást a szabadkőművesek, hogy ezekről a letagadhatatlan tényekről eltereljék a figyelmet. És ez ugyilátszik sikerül is nekik.

volt felvonva. A tündöklő fehérséggel hatalmas kontrasztot képezett egy csucsíves kapuzat, mely alatt, mélyen alattunk törte meg a mészkő falazatot, annak, mondjuk negyedrésznyi magasságáig. Eleinte kicsinyeltük e kapuzatot, de amint a serpentinben leereszkedtünk, egyre nőttek, szinte félelmetesen, arányai. Mire leértünk a patakhoz, csaknem meggyökereztek lábaink a megdöbbenő látványtól. Mintha egy képtelenül nagy csucsíves templom roppant toronytalan homlokzata előtt állottunk volna. A homlokzat háromszögű csucsban látszott végződni, de maga a homlokzat jóval magasabb volt a kölni dóm 156 méternyi tornyainál s tetejét holt kőcsipke helyett fenyőerdő eleven csipkéi koszorúzták. E gigászi front közepét egy óriási kapuzat tőri át, Czárán becslése szegint 70 méter magasságu. Alája a váradi székesegyház 61 méternyi tornyai kényelmesen elférnének. Mintha egy képtelenül nagy lázalom szülte szörnyeteg tátotta volna elénk iszonyu száját, hogy a belézuhogó patakkal együtt elnyeljen minket. A rézbányai, a meziádi, a szamosbazári hatalmas portálék mind eltörpülnek a Csudavár kapuzata előtt, melynek egész Magyarországon nincs párja.

A patak sziklái között csuszva-mászva néha auf allen Vieren behatoltunk a Csudavár előcsarnokába, mely egy roppant székesegyház arányaival épült. Balra több barlang nyílik lenni is a magasban is, az egyik földszinti barlangból patak tör elő, mely nem sokára egy másik barlangba rohan, zuhatagokat képezve. Jobbra az előcsarnok belsejében óriási kapu van törve, mely egy sziklafolyosóba nyílik. A hatalmas sziklafolyosó mint valami óriások részére készült pincegádor vezet fel a Csudavár belső udvarába. E gádoron keresztül, serpentin uton másztunk fel a belső várudvarba.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, június 7.

Kabos Ferenc alelnök egynegyed 11 órakor nyitja meg az ülést.

Napirend

a kultusztárcs

költségvetése.

Elnök bemutatja a szucsányi kerületben megválasztott dr. Láng Mihály képviselő és a békéscsabai kerületben megválasztott Kristóffy József képviselő mandátumait.

Felolvassák az interpellációs könyvet, a melybe *Szabó* Antal a közúti vasut visszaéléséről és *Polónyi* Géza a szabadkőműves egyesület elapszabályainak bemutatásáról jegyeztek be interpellációkat.

Huszár Károly (sárvári): A mostani vita azt bizonyítja, hogy a vallási kérdések most már az egész társadalmat foglalkoztatják. Szeretné ha vallásos béke általános lenne ebben az országban (Derűtség.)

Kun Béla: Így kellene lenni (Zaj.)

Huszár Károly: Attér ezután a tanítószeg megoldandó problémáinak ismertetésére. Ismereti a falusi tanítók helyzetét és szükségesnek tartaná, ha maga a közvélemény és a társadalom sőt a kormány is megragadna minden alkalmat, hogy ezen tanítók munkáját megkönnyítse, intenzívebb tegye az által, hogy megtenne minden lehetőt, hogy az iskolákból kikerült gyermekeknek megadja a módját, hogy azt amit az iskolából magukkal hoztak csak a gyermekek újabb ismeretekkel szaporítsák. Népkönyvtárak felállítását követeli, mely gyakorlati, praktikus ismeretekkel látná el azokat a felnőtteket is, akiknek nincs módjukban és nincs alkalmuk, hogy újabb gyakorlati ismeretekre tegyenek szert könyv nélkül.

Huszár Károly: Attér ezután a szabadkőművesek és a kongregációk dolgában a parlamentben és sajtóban portált kérdések ismertetésére. Tiltakozik a szabadkőművesek agresszív fellépése ellen, mely a keresztény morállal szemben egy új morált hirdet. Tiltakozik az ellen, hogy a keresztény morál mellett, mely 2000

Ez egy száz méter átmérőjű tojás, vagy ellipszis alakú roppant szikla-cirkusz, 100—120 méter magasságu függőleges falakkal. A szikla-cirkusz tetejét fenyőerdő koszorúzza, menyetezete ragyogó kék ég boltja. Hanyatt feküdtem a buja fűben s föltekinték. Egy kerülék alakú kékséget láttam, melyet zöld fényű koszoru vett körül. A függőleges sziklafalakon csak itt ott kapaszkodik egy-egy elkényeszeredett fenyő, ellenben a falazat harántpárkányain elég gazdag gyepfüzerek ékeskedtek, hogy a szirtek kopárságát enyhítsék. »A várfalak, írja Czárán,* be vannak aggatva füzerekkel. Talán várják a vár urát. E várudvarnak azon kívül, melyen át feljöttünk, még egy kapuja van, mely a vár földalatti helyiségeit világítja meg. Persze innen nézve ez a kapu vagy inkább ablak maga a koromsötétség. Arról szó se lehet, hogy ott valaki lehatoljon. Pillanat alatt végezze vele a sötétség hatalma. Követ dobtunk a tátongó ürbe. 55-ig számláltunk, midőn megszűnt dübörögni. »A sziklaormok eget ostromló magassága, írja Czárán s ezen félelmetes sötét üreg alvilágba nyúló szédületes mélysége, a zenit és nadir így egymás mellé állítva minden emberi magasztaló zónát meggyőzőbb ékesszólással beszélnek az építő dicsőségéről.«

A belső várudvarból a meredek gádoron át visszatértünk az előcsarnokba, onnan pedig az óriás főkapun át a vár homlokzata elé. Innen egy kis kapaszkodón át a balra fekvő külső várudvart kerestük föl. Ez hasonlít a belsőre, csak hogy még nagyobb s falazatát köröskörül nem egyenlő magas és folytonos, de sok oromra szakgatott sziklabástyák képezik. A vegetáció ehhez képest sokkal gazdagabb,

* Leviathanopolis. Nagyvárad, 1892.

éves kultúrát teremtett, egy új modern morálnak volna létjogosultsága. Aposztrofálva ezután a *Várady Zsigmond* által propagált szabadkőműves eszméket. Azt még egy katolikus népgyűlés sem mondta ki, hogy ezen vagy azon hitfelekezeti vagyoniát szekularizálják, de a tiszántúli református gyűlés határozatként mondta ki a kath. egyház vagyoniának szekularizációját, Idézi a Keletnek egy cikkét mely hasonló dolgokkal foglalkozik. Sőt — azt mondja — a Vasvármegye is, mely a kormány főhivatalos exoziturája és a megye főispánja áll a háta mögött — ez a lap is ugyanilyen hangon merészel írni. A kongregációkat ért támadásokkal foglalkozik ez után. A kongregációk — úgy mond — hitéletbeli alakulat, mely pusztán a hitélet tisztaságát, a hitbuzgóság intenzívebbé tételét munkálja. (Ugy van.) Tiltakozik ezután a Barkóczy bárót ért támadások ellen. Egy miniszteri főtitkár is lehet kongreganista. (Ugy van kiállítások a néppárton.) Nagy zaj. Elnök csengtet.

A Presse, a Lloyd híresztelése nélkülözök a komolyan vehetőség feltételeit. *Egyetlen konkrét vádat sem tudtak eddig ellene bizonyítani.* Az a nagy hajsza, melyet ezen kiváló tisztviselő ellen folytatnak csak folyománya annak a hajszának, melyet a szabadkőművesek folytatnak minden ellen, ami keresztény és katolikus. (Ellentmondások balról.)

Még a tanítók fizetésrendezését és a tanfelügyelők helyzetének javítását sürgeti. Az iskolák felszereléséről és tanszerek beszerzéséről beszél ezután, majd megemlíti a nyári iskolák viszonyait, különösen a tanyai iskolákban. Szól még az iskolaorvosi intézményről és a nőnevelés és röképzés reformját sürgeti. Nem fogadja el a javaslatot.

Ismét Várady Zsigmond.

Várady Zsigmond: Huszár beszédjében talált némely eszmét, melylyel ő is érdemesnek tartja, hogy foglalkozzék. Első sorban ez a középiskolák reformjában oly intézkedések szükségessége, melylyel különösen foglalkozni kíván. A keresztény kultúrának jogosultságát sok részben elismeri, de ennek nem szabadna kizárnia tényezői közül a liberalizmus szükségességét. A keresztény kultúra alapvető kultúra volt nálunk Magyarországon, de ennek a kul-

mint a belső udvarban. »Itt van mindjárt bal-kézt egy óriási sziklaszál, mely oly negédes vakmerőséggel emeli föl hegyes csucsát a feleleg közé, hogy szédülés föltekinteni hozzá és szinte fölni kezd az ember, hogy az a kicsinynek látszó bálvány nem tud ott fenn abban a sasröptü magasságban talapzatán megállani, honnan ledől ide a fenékre. Odébb impozáns arányokban magaslik ki egy bástyaszirt, melyet a mellette emelkedő bércfalakkal bolthajtás alakú sziklahíd kapcsol össze. Ezen bércfalak tökéletesen függőleges meredélyt képeznek, ormaikon fenyőszálakat lenget, hajtogat a szél, melyek innen oldalról csak bokroknak látszanak, mert a falak 200 méter magasságra nyúlnak föl. Itt van három egymás mellé helyezett sziklaorm; a két szélső alacsonyabb, a középső jelentékenyen kimagaslik: tökéletes hű képe a Tátra, Fáttra, Mátra bérccsoportjának hazánk cimerében... Az építész pazar kézzel dolgozott e sziklacarnok kiállításában s hogy Jókai szavával éljek: az építésnél merész volt, mint egy titán, a diszítésnél gyöngéd, mint egy tündér.«

De ideje már, hogy alászálljunk a Csudavár földalatti csarnokaiiba. A külső várudvar keleti részén egy óriási harcsaszájhoz hasonló alacsony, de 10 méter széles kapu tátong, melyen át egy meredek, görgeteges talaju gádor vezet le a földalatti várba, melynek dantéi mélységes homálya és borzalma megrendíti a lelket. Egy 15—20 méter széles s még egyszerű oly magas, néhol még magasabb csucsíves boltozatu alagutba jutunk, melyet csak fátylavilág mellett járhatni be. Itt tombol a patak, mely a Csudavár főkapuján zuhogott be s rohant a föld alá. Időtlen időknél előtte vájta ezt az alagutat magának, hogy hajkait a hegylánc

turának továbbfejlesztői is voltak. Galilei, Herbert, Spencer és sokban Darwin is. (Ugy van, helyes, a munka- és függetlenségi párton. Nagy zaj. Elnök csenget.)

Szmrecsányi György: Ez zu hoch! (Nagy zaj!)

Várady Zsigmond: Bocsánatot kérek, a törvényhozás házában vagyunk!

Szmrecsányi György: A kongregációkról beszéljen!

Várady Zsigmond: Arról is fogok beszélni. Kijelenti, nem célja egy vallást sem támadni. A kongregációknak tudvalevőleg nincs alapszabályuk és így nincsenek is azok miniszterileg jóváhagyva. Nagy zaj. Elnök csenget.

Huszár Károly: Rendőrállam vagyunk.

Szmrecsányi György: Ez nem ujság.

Huszár Károly: Vannak más vallási egyesületek is. Bathlen Kör... (Nagy zaj.)

Várady Zsigmond: En azon az állásponton vagyok, hogy mindennemű vallási egyesületeket be kell tiltani. (Nagy zaj. Elnök csenget.)

Várady Zsigmond: Azt kérdem, szabad-e kongregacionista férfinak a városi tisztviselő választásnál, ha más jelölt nem volna, zsidóra szavazni?

Szmrecsányi György: Hogyne, hogyan! (Nagy zaj) Elnök figyelmezteti Szmrecsányit, hogy kénytelen lesz őt a házszabályok 255. §-a értelmében megbüntetni, ha szónokot folytat zavarja közbeszólásaival.

Várady Zsigmond: Felolvassa a kongregációk alapszabályait és kimutatja ezekből, hogy a kongregációknak célja küzdeni üdvösségük ellensége ellen.

Munkapárton: Kik azok az ellenségek? (Nagy zaj. Elnök csenget.)

Huszár Károly: A bűnök! (Nagy zaj.)

Szmrecsányi György: Elnök csenget és figyelmezteti Szmrecsányit, hogy a mentelmi bizottsághoz fogja utasítani. (Helyeslés a munkapárton.)

Huszár Károly: A Justh-párttól tanulták ezt a terrorizmust! (Oriási zaj.)

Várady Zsigmond: Folytatja a felolvasást.

Kinos incidens.

Várady Zsigmond: Megköveteli (a kon-

gregáció alapszabálya), hogy a tagok alávesek magukat az alapszabályoknak.

Szmrecsányi György: Hisz ez mindenütt így van.

Huszár Károly: Ezért lett renegát a sociologusoknál Farkas Pál.

Farkas Pál: Már megint szemtelenkedik.

Szmrecsányi György: aki nem hallotta, hogy mit szót Farkas Pál: Merje nekem ezt mondani.

Farkas megismétli.

Szmrecsányi György: Kikéri magának. (Nagy zaj elnök csenget.)

Elnök: rendreutasítja Farkas Pált.

Szmrecsányi György: újra közbeszól. (Zaj)

Farkas Pál: (hangosan ismétli.) Ismétleten mondom: *ne szemtelenkedjék!* Allandó nagy zaj. Szmrecsányi és a néppárt a padot üt, tombol.

Elnök: Farkas Pált ismét rendreutasítja. (Zaj)

Fráter Lóránd: Nem vagyunk kocsmában! (Allandó zaj. Elnök csenget.)

Polónyi Géza: Zárt ülést kérünk.

Elnök: folytat csenget (Oriási zaj.)

Fráter Lóránd: Uraim nem vagyunk kocsmában! (Zaj. Elnök rázza a csengetőt)

Beck Lajos: Szünetet kérünk!

Az elnök az állandó nagy zajban felüggeszti az ülést

Szünet után

Berzeviczy veszi át az elnöklést.

Várady Zsigmond: Sajnálatos veszi tudomásul, hogy pusztán a tényeknek előtárása ily sajnálatos személyeskedéseket és sértéseket okozott

Várady Zsigmond beszéde folytatásában rosszatársának ad kifejezést, hogy a tanárok kinevezésénél vallási szempontok érvényesülnek. A költségvetést elfogadja.

Farkas Pál ünnepélyesen bocsánatot kér a Háztól azok miatt a kifejezések miatt, melyeket tett.

Juriga Nándornak megengedi a Ház, hogy beszédét a legközelebbi ülésen mondassa el, mire áttérnek az interpellációkra.

Szebenyei Antal a budapesti vasutak forgalmi zavarai miatt interpellál.

Polónyi Géza: Adatokkal bizonyítja a szabadkőművesek titkos működéseit, melyek

nincsenek megengedve. Kéri a belügyminisztert, hajlandó-e a szabadkőművesek ellen akcióba lépni. Kéri a Ház elnökét, hogy szerezze be a szabadkőművesek alapszabályait és terjessze azokat a Ház elé.

Az ülés 2 órakor ért véget.

UJDONSÁGOK.

* **A koronázás évfordulója.** Negyvedik évfordulója köszöntött reánk annak az emlékezetes napnak, amelyen az ország egykori hercegprímása Szent István koronáját Ó felsége fejére tette. Az évforduló alkalmából őszinte imádság száll fel a népek felett örökös Gondviseléshez, hogy apostoli királyunk drága életét tartsa meg sokáig országai és hű alattvalói boldogítására.

* **A mai közgyűlés.** Mozgalmas élet lesz ma, csütörtökön a városházán, a közgyűlés alkalmából. A közgyűlés jó részét a mai napon a választások veszik igénybe, mert legalább is hat választás lesz, még akkor is, ha a két árvaszéki ülnöki állásra egyszerre szavaznának. Legfeljebb az esetben venne igénybe kevesebb időt a választás, ha a két ülnöki állást egyhangulag, közfelkiáltással töltenék be s a főpénztári ellenőri és az I. oszt. számtisztai állásokkal szintén így járnának el. Ebben az esetben csak egy fogalmazói, továbbá a II. és III. oszt. számtisztai állás betöltésénél lenne szavazás. De a választásokon kívül még több fontos ügy is elintézésre vár s így ezuttal is több napra terjed a közgyűlés.

* **Az új Közösparttal bérbeadása.** A Közösparttal építést még be sem fejezték, a spekuláció már tel szkarja baszanálni jövedelmező üzletre. Legelőbb Kelemen Béla könyvkereskedő ígért évi 300 koronát, ha a part falra hirdetésekkel rakhat; azután Diósi Ferenc cégfestő adott be hasonló kérvényt, de az ő ajánlata szerint évenként mintegy 800

tolsó oldalára ömlessze. Ha a patak folyását követjük, óriási kupolacsarnokba jutunk, melynek tetejét egész sereg fákyfa fényénél se láthatni. A patak egyre szűkebb eséssel fut lefelé. Így futhatott egykor Ovidius mesevilágában a szép Arethusa, Artemis nimfája az őt szerelmével üldöző Alpheios elől!

Ut fugere accipitrem penna trepidaute Columbae.
Ut solet accipiter trepidas urgere Columbae...

Igy fut remegő szárnyal a galamb a sólyom elől, így kergeti a sólyom a reszkető galambokat... Artemis istennő utolsó pillanatban megmenti hű nimfáját: mikor már utolérné Arethusát Alpheios, egyszerre csak szétfoszlik a szép nimfa alakja, kristályhabokká oszlanak szét tagjai, de még mint patak is fut Alpheios elől... Quo properas Arethusa? Hová futsz Arethusa?!

De kövessük a patak folyását fölfelé. A sziklafalak mellett, a patak fölött sikos fapallókon megyünk a sötét csarnokon át, mely az indiai vagy egyiptomi sziklatemplomok miszticizmusával nehezedik a lélekre. A folyosó végén világosság dereng, melynél a sziklacsarnok profilja folyton változó fantasztikus alakokban jelentkezik. Végre eljutunk a Gostare Doré fantáziájához méltó folyosó kanyarulatához, honnan a világosság derengett. Képtelen magasságban óriási ablak üti át a roppant alagut boltozatát: onnan ömlik be a nyári nap fényének sugárkévéje a borzalmak e tanyájára. E fordulónál, honnan mint sarokról kettős kilátás nyílik, egyik a végigjárt folyosó sötétjéhez, másik a világosságot árasztó ablak felé, honnan a nyár zöld pompája, a kék ég derűje mosolyog le ránk, mondom e pontnál két derekas zuhatagot képez a szilaj patak. Vizesés

száz méter mélységben, a föld sötét gyomrában, napfénytől megvilágítva. A pokol és meny találkoznak itt, az egyiknek sötét borzadánya, a másiknak tündöklő fensége állanak szemben. *Ugy érzem, mélyen tisztelt hölgyeim és uraim, nem nagyitok, ha a Csudavárát kővé vált Divána, Commediának, Isteni színjátéknak nevezem.*

Amde akármily fölséges a Csudavár, ez mégis csak egy azon ragyogó természeti szépségek gazdagságában, mellyel Isten keze a Bihar hegységet elárasztotta. Fájdalom, a Bihar hegység legragyogóbb szépségei, a Szamosbazar, a Galbina, a Csetátye, a rézbányai vizijátékok, melyek a plitvicei zuhatagokra emlékeztetnek terra incognita, ismeretlen föld nemcsak hazánk, de Biharmegye közönségének óriási többsége előtt is, Czárán halála óta különösen.

Vajha mielőbb támadna egy új Dionysos, aki az elhagyott Ariadnét fölkeresve, királynővé tegye s hódolókat gyűjtson köréje. Szent Ágoston egy gyönyörű homilrájában célozva arra, hogy Mózes a Sinai hegyén kapta az isteni törvényt, hogy az Üdvözítő a Tábor ormán dicsőült meg, a Kálvária ormán váltott meg bennünket, azt mondja: *Omnes magni, omnes sublimis montan ascendunt. A nagy, a fölséges emberek mind a hegyekre hágnak...*

De még azt is, aki nem imádkozni megy a hegyek közé, erdők magányába, nemesebb ihlet fogja el Gyulai Pál szavai szerint:

Mily dicső e bércek közt az élet!
Föld fiához közelebb az Isten,
S messze mind az, min a nagyvilág csüng,
Sápadozva, mint rab a bilincsen...

A szent atyák, főleg Nagy Sz. Gergely pápa gyönyörű gondolata szerint, mivel az ember valóságos kis világ mikrokozmosz, mely egyesíti

testében azon elemeket, melyek az ásvány, növény és állatvilág alkotó részeit képezik; továbbá, minthogy e földön ő az egyedüli, aki az ész és szabadság dicső adományával dicsekedhetik: egyúttal az ő kötelessége, hogy mint az öntudatlan természet papja megismerje, megemberiesítse a természetet, s bemutassa helyette az Alkotónak a dicsőítés, a haladás áldozatát. A természet viszont bőségesen megfizet papjának.

Lehetetlen, hogy a mi ősi érintetlenségükben álló, kultúra által meg nem fertőztetett erdős hegyeink, visszhangos zengő bérceink tisztaságos levegője meg ne gyógyítsa a fáradt testet, meg ne tisztítsa, föl ne emelje a lelket. Végezzük Tompával:

Ki a tágas szellős szabadba!
Az emberektől elszakadva
Föl a halomra, bérce föl!
Hol a lélek szárnyát kibontja,
Enyhül az élet terhe, gondja,
S hévsége nem tikaszt, nem öl.

Óh Isten szép szabad világa
Igazsággal, fénnel megáldva,
Kutfejeid mily kiesek!
Hol égő homlokod kihülhet,
Szivemre száll vigasz, s üdület
Én kebeledre sietek!

S mint a bűvár, ki hab közé dől,
Él a fennről vett tiszta légből,
Mig rá mélység s tenger borul:
Erőt innen kölcsönzök, innen!
S mig lenn futok, küzdelmeimben
Én lábam meg nem tántorul.

(Tomp.)

koronát kapna a város a hirdetések kifüggesztésére adandó engedélyért. Tegnap beérkezett a harmadik kérvény is. Klinge Antal cimfestő és Rugán János kerékpár kereskedő évi 400 koronát hajlandók fizetni a partfal átengedéséért ha 10 évre kizárólagossági jogot nyer s a partfalat eredeti állapotában adja át a városnak. — Ezek az ajánlattevők valószínűleg nem tudják, hogy Nagyvárad városa éppen a partfal kiadásáért áldoz 20,000 koronát, s akkor csak nem engedi, hogy jól számító üzletembereknek hirdetési táblákkal rakják tele.

* **Száhlender Károly ünnepe.** A Nagyvárad Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság igazgatósága szép ünnepséget ült tegnap délelőtt, abból az alkalomból, hogy *Száhlender Károly*, az intézet igazgatósági elnöke 76-ik életévét betöltötte. *Száhlender Károly* elnöknek nagy érdemei vannak a gyorsan örvendentes fejlődésnek indult takarékpénztár megalapításában és fejlesztésében és ezért az igazgatóság elismerése jeléül megtestette az intézet helyisége részére az elnök arcképét, amelynek tegnap délelőtt volt az ünnepélyes felavatása. Az igazgatóság nevében *Móricz Ernő* dr., Biharvármegye főorvosa igazgatósági alelnök meleg szavakban adott kifejezést az igazgatóság elismerésének, azért az odaadó munkásságért, amit az elnök az intézet érdekében kifejtett. *Száhlender Károly* mélyen meghatva mondott köszönetet az igazgatóság kitüntető figyelméért, amelyet érdemein felül való jutalomnak tekint és biztosítja az igazgatóságot, hogy az intézet fejlesztését a legmelegebben szíven viseli és a maga részéről is kéri, hogy őrizzék meg részére tovább is barátságos jóindulatukat. Még *dr. Demetrouits Elek* vezérigazgató méltatta a maga részéről is hatásos és szép beszédben az igazgatósági elnök érdemeit és úgy a magamint a tisztviselői kar nevében az intézet érdekében odaadó munkálkodást ígért. *Halász Márton* dr. intézeti ügyész indítványára pedig a napi eseményt az igazgatósági ülés jegyzőkönyvében is megörökítették. *Száhlender Károly* arcképének megfestésével a Nagyvárad Agrár Takarékpénztár Erdei Viktort, a Nagyváradon időző jeles festőművészt bízta meg, aki feladatát jelesen oldotta meg.

* **Járás kórház a Bethlen üdülőhelyről.** A Bethlen üdülőhely Etesden még alig egy éve, hogy megkezdte működését és már tegnap az üdülőhely elnöke *Bérczy Imre* főszolgabíró olyan jelentést tett, melyből minden elfogultság nélkül arra lehet következtetni, hogy az üdülőhely mint olyan, nem képes feladatának megfelelni és sokkal célravezetőbb volna azt járási kórházzá átalakítani. A főszolgabíró jelentéséből ugyanis az tűnik ki, hogy az üdülőhely fentartása a betegsegélyző pénztár támogatásától függ és a főszolgabíró sürgeti is a pénztárral való ily célzatu szerződés megkötését, esetleg az üdülőhelynek a pénztár részére leendő teljes átadását. Ha ez a kísérlet nem sikerülne, úgy a főszolgabíró javasolja, hogy az üdülőhelyt alakítsák át kórházzá.

* **Biharmegye a múlt hóban.** Bihar megye közigazgatási bizottsága tegnap tartotta meg június havi ülését. Az ülésen *Fráter Barnabás* alispán elnökölt. Első sorban a vármegye közállapotáról szóló jelentésekkel foglalkozott a bizottság. A jelentések kedvezőek, az egészségügyi állapotok is kielégítőek csupán a kanyaró járvány uralkodott nagyobb mérvben. A személyi ügyek előterjesztésénél *Erődi János* a belényesi tanfelügyelői kirendeltség volt vezetője bejelentette, hogy Beszteronaszódra nevezték ki tanfelügyelővé. Távozás alkalmával úgy a maga mint a vezetése alatt álló kirendeltséghez tartozó járásek nevében köszönetet mond *Mis-*

kolcsy Ferenc dr főispánnak azért a kultur munkáért, melyet megindított. A távozó tanfelügyelőnek *Fráter Barnabás* válaszolt sajnálkosását fejezvé ki *Erődi* távozásá felett. Végül több jelentéktelen ügy elintézésével az ülés véget ért.

* **A praesumptív trónörökös az angol koronázáson.** Bécsből jelentik: *Károly Ferenc József* főherceg június 17-ikén utazik Londonba, hogy résztvegyen az angol király koronázásán. Kisérétében lesz az angol király nevét viselő 12. számú tábori tarackezred küldöttsége, amely *Krathy* eszredes parancsnokból, *Weiss* főhadnagyból és *Schmotaer* hadnagyból áll. A főherceg június 23-án utazik vissza Bécsbe.

* **Tíz ezer korona egy zsílipörházra.** A micskei pusztán építendő szennyvíztisztító telep egyik fontos része Nagyvárad csatornázásának. A telep mellé egy kis épületet kell emelni, amely a zsílipör lakásul szolgál. A tervek és költségvetés szerint a kis épület 7070 koronába kerülne. A főmérnök felhívta *Rendes Vilmos* építésszt, városi vállalkozót az épület elkészítésére, aki azonban csak az egységáraknál 50 százalékkal magasabb összegért, tehát mintegy 10.000 koronáért hajlandó csak az építkezést teljesíteni, mert a város határán kívül drágább a munka és sokba kerül az anyag kiszállítás. *Köszeghy József* v. főmérnök előmeri, hogy a város határán kívül drágább az építkezés, de nem 50 százalékkal s épp ezért javasolja a városi tanácsnak, hogy a zsílipörház építésére mielőbb hirdessen szűkebb árlejtést.

* **Medárd napja.** Ma van a gazdák utolsó nevezetes dátuma a kalendáriumban, amelyről félnek: Medárd napja. Mert fagyástól ugyan már nem lehet félni, de a hagyomány szerint, ha Medárd napján megered az eső, negyven napig lesz részünk a bő Isten áldásában. Egy kis eső már bizony elkelne, mert a gazdák már nagyon várják a jó, csendes esőt, mivel a föld igen ki van száradva. Negyven napos esőre azonban nincs szükségünk, mert az több kárt tenne, mint hasznot.

* **Utoaburkolatok javítása.** Amíg az általános kövezési programot megvalósítja Nagyvárad városa, évenként sokat kell költenie az utcák burkolatainak javítására; különösen a körözkő burkolat igényel sok javítást. Ez évben több mint ötven utca burkolatának javítását vette tervebe a város főmérnöke s előterjesztést tett a városi tanácshoz. A költségvetés szerint körözkő és gránit burkolatok javítására ez évben 38575 korona szükséges.

* **Borközi oktatások.** *Bojt* községében az üresedésben lévő harmadik italmérési jogért valóságos versengés folyik. A főszolgabíró azonban a folyamodóknak nem véleményezi az engedély kiadását, mert az a község amúgy is gyenge lábbon álló erkölcsi állapotára befolyással van és azt csak gyengíteni fogja. A főszolgabíró ezen álláspontja ellen felebbezést adott be az egyik folyamodó, aki azt akarja bizonyítani, hogy az ő korcsmája tulajdonképpen bár ott alkoholt fognak mérni, mégis a tudás megszerzésének lesz bölcsője, mert amikor inni fognak az emberek ő ezalatt gazdasági elbárást fog tartatni. A főszolgabíró nem nagyon bizik az ilyen borközi tanításokban és nem hajlandó eltérni előbbi álláspontjától.

* **A 48-as honvédegyelet küldöttsége a püspök előtt.** A biharmegyei és nagyvárad 48-49. honvédegyesület küldöttsége tegnapelőtt tisztelgett gróf *Széchenyi Miklós* v. b. t. t. megyés püspök előtt. Az agg honvédek ugyanis az installáció alkalmával nem akarták az úgy is sok küldöttség számát szaporítani,

hanem most keresték fel hódolatukkal az egyházfejedelmet. A tisztelgő agg honvédeket *Amán* Béla ügyvéd, az egyelet elnöke vezette s résztvettek a küldöttségben: id. *Márkus* János hegybíró, *Mütter* Ferenc nyug táblabíró, *Amigó* Gyula, *Marossy* Károly és *Konvicska* Ferenc. Gróf *Széchenyi Miklós* a legszivesebben fogadta a nagy idők derék harcosait, az agg honvédeket.

* **Asztalosok figyelmébe.** Kapitány *Ferenc* asztalos mester egyetemes fagegmunkáló gépet talált fel, amely már szabadalmazva is lett. Az érdekelt asztalos iparosok figyelmét amidőn erre felhívjuk, egyben közöljük, hogy a szabadalom leírását bárkinek készséggel megküldi a Vas megyei Takarékpénztár (Szombathely) s a hivatalos órák alatt a kamarai hivatalunkban is megtekinthető. Nagyvárad, 1911 június hó 7. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: *Huzella Gyula* kir. keresk. tan. elnök. *Dr. Sarkadi Lajos*, titkár.

* **25 év a város szolgálatában.** Nagyvárad város egyik derék tisztviselője: *Sólyom Gyula* tb. irodaigazgató, a közigazgatási kiadó hivatal vezetője most töltötte be szolgálatának 25 ik évét. *Sólyom Gyula* egy negyedszázad óta működik szerényen, buzgón, teljes odaadással a város szolgálatában, olyan ritka munkássággal, hogy feletteseinek elismerését kiérdemelte s a nagyközséggel szemben mindenkor tanúsított előzékenységeért az általános rokonszenvet sikerült megnyernie. A város tanácsa tegnapi ülésében szintén elismeréssel adózott a jubiléus derék tisztviselőnek s érdemeinek jegyzőkönyvbe iktatása mellett részére jutalmat szavazott meg.

* **Egy község az orvosáért.** Bihar megyében nem egy községnek okozott keletlenlést a belügyminiszter legutóbbi körrendelete, melyben meghagyta a vármegyének hogy a gyakori orvosokat bocsássák el és helyeiket okleveles orvosokkal töltsék be. A miniszter e rendeletével a napokban foglalkozott *Bagamér* község képviselőtestülete s határozatilag mondta ki, hogy jelenlegi orvosa *Neumann Lénárd* érdekében fölír a megye utján a belügyminiszterhez és kéri fogja, hogy a rendeletet *Neumann* szemben egyelőre helyezze hatályon kívül. E határozatát azzal indokolja a képviselőtestület, hogy a községi orvos azért nem tudta még megszerezni az oklevelét, mert a múlt évben, amikor tanulmányait akarta befejezni, a kolera ellen való védekezés visszatartotta, előzőleg pedig a *Bagamér*ban uralkodott trachoma járvány miatt kellett idejét a közegészségügynek szentelni. Egyidejűleg kijelentik a képviselőtestületi tagok, hogy orvosuk a jövő évben most már minden bizonynyal meg fogja szerezni az oklevelét.

* **Szilágysomlyai vendégek Nagyváradon.** A szilágysomlyai állami polgári leányiskola növendékei a pünkösdi ünnepek alatt tanulmányura rándultak két tanárnőjük vezetése alatt és Nagyváradot is utba ejtették ez alkalommal. A mintegy 30 főből álló kiránduló csoport megtekintette Nagyvárad város nevezetesebb épületeit és érdekesebb látványait; ezek között a városházát, a székesegyházat, egyes iskolákat stb. A tanulmányuton levők Nagyváradról Tordára utaztak.

* **Furcsa utcarendezés.** Kőtegyán községé ehatározta, hogy a Kossuth-utcát szabályozni fogja. Meg is állapították az utca vonalát. A szabályozást azonban roppant gyors tempóban akarták megvalósítani és így olyan nagy foku meggondolatlanságot követtek el, amilyenre még nem volt példa. Nevezetesen az utcavonal egy helyen igen nagy területet hagyván szabadon, kötelezték *Jánki János* háztulajdonost, hogy a szabadterületből a háza előtt lévő részt az új

utca vonalig vásárolja meg vagy pedig építsen. Jánki nem volt hajlandó a felhívást teljesíteni, mire a képviselőtestület a kérdéses területet eladta egy idegen embernek, aki a területre házat épített még pedig egyenesen Jánki háza elé. Ilyen formán Jánki háza most már nem utcai épület és az értéke lényegesen esett. A megkínált gazda tegnap panaszt adott be az alispánhoz, hogy vonják kérdőre a képviselőtestületet és az ő háza elé épített házat bontassák le.

* **Pályázat a hadapródi iskolába.** Az 1897. évi XXII. t.-c értelmében szervezett, illetve létesített honvédhadapród iskola II. évfolyamában az 1911-12-ik tanévre Nagyváradi város közönsége által alapított 1 (egy) díjmentes hely fog betölteni, melyhez a bemutatási jog Nagyváradi város közönségét illeti. Felvételi feltételek: 1. A pályázó magyar állampolgársága és nagyváradi illetősége. 2. A pályázó testi alkalmassága a katonai nevelésre, ami valamely honvéddé vagy közös hadseregbeni tényleges állományú orvos szabályszerűen kiállított véleményével igazolandó. Ugyan ezen bizonyítványba a himlő oltás is igazolandó. 3. A megkínált előismeretek vagy is valamely középiskola (gimnázium, reál, vagy polgári iskola) 4. alsó osztályának legalább elégséges eredménnyel történt elvégzése igazolandó. Az igazolás az előző évi végbizonyítvánnyal és a folyó iskolai tanév iskolai értesítőjével továbbá legalább elégséges eredménnyel letett felvételi vizsgáról szóló bizonyítvánnyal eszközöndő. 4. Kifogástalan erkölcsi magaviselet, mely az iskolai bizonyítvánnyal esetleg hatósági erkölcsi bizonyítvánnyal igazolandó. 5. A betöltött legkisebb és túl nem haladott legmagasabb életkor, vagyis az elért 14 és a túl nem haladott 16-ik életév, mely folyó év szept. 1-re vonatkozik, ezen életkor koresztlevéllel vagy születési bizonyítvánnyal igazolandó. 6. A kérvényben kifejezése annak, hogy folyamodó »Utasítás« pályázatok felvételére nézve a honvéd nevelő és képző intézetekbe határozványait ismerik és a feltételeknek eleget fognak tenni. A betöltendő 1-ső helyre 1 ifjú 1-és sorban, 2-od sorban 1, esetleg több is fog bemutatattatni; felhívhatnak tehát mindazok, kik a kérdéses alapítványi helyet elnyerni óhajtják, hogy a felvételi feltételekbe felsorolt köteleket igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeiket Nagyváradi város Törvényhatósági Bizottságához címzetten folyó évi július hó 5-ik napjának délután fél 2 órájáig alulírottához annál is inkább nyújtsák be, mert hiányosan felszerelt, vagy későn érkező kérvények figyelembe vételét nem fognak. Nagyváradi, 1911 június 6. Eleméry Ferenc, katonaiügyi tanácsnok.

* **Szki gyakorlatok hírebe.** Január havában egy szakasz honvéd kirándult Biharfüredre és ott Homolya István jelenleg Budapesten állomásozó százados vezetésével mellett szki gyakorlatokat tartott. A katonákat a fürdő akkori bérletjénél Papp Imrénéél szállásolták be. A szállásolásért előre megalkudott árat lett volna köteles fizetni a kincstár. A szállásolás költségei összesen 560 koronát tettek ki. Mikor azonban a katonák elvonultak Papp Imréné követeleséről csak részben akartak tudni, amennyiben az 560 korona helyett csak 156 koronát fizettek ki ezt is hosszasan kérvényezésre. A A kifizetetlen 404 koronáról senki sem akart hallani. Végre most Papp Imréné pert indított a kincstár ellen, valamint Homolya István százados ellen is és így akarja a szerződésileg biztosított költségeit megkapni.

* **A Püspökfürdő megnyitása** impozáns módon történt meg folyó hó 14-én, vasárnap délután. Tüzes nyári napsugár, hangos madárdal, vig muzsikaszó, balzsamos illat jövedv töltek be a levegőt s varázsolnak tündérligetet oda, ahol a hosszú tél alatt a csendesség ütötte fel tanyáját s csak a Pece vize folydogált csendesen s a lótvírág várta már neheze a ki-keletet, hogy felvehesse pompás nyári öltözé-

tét. A fürdő figyelmes és gondos bérletje *Kernáts János* már akkorra mindent előkészített úgy, hogy a vendégek teljes kényelemben érezhessék magukat. Volt is népvándorlás olyan amelyet nem láttak hamarosan az öreg lótvosok s amire az öreg erdei fák is jóváhagyólag bólintgatták évszázados koronáikat. Közel 1500-ra rugott a vendégek száma, ami egyaránt szólott a fürdő és a vendéglős országihírű nevének. Az ózondus és balzsamos tavaszi levegő, a kiváló hatású tükör és kádfürdő, az uszoda nem hiába csábította az embereket a Püspök-fürdőbe. Üdülés után a fehér asztalokhoz telepedett le a közönség, ahol a vendéglős kitűnő borai és *Dankó Boldizsár Kálmán* m. pécskai zenekarnak tapalá való nótái mellett késő éjjelig ünnepeittek a nagy napot, a Püspök-fürdő megnyitását.

x **Szülők figyelmébe!** Jól tanuló fiúknak a legnagyobb örömet azzal szerzünk, ha egy jó lövő flóbert-puskát veszünk. Hogyha jót és olcsót akarunk venni, úgy azt csak *LADÁNYI JÓZSEF* puska-művesnél Rákóczi-út, Moskovits-palota lehet kapni, mert nem mindegy hogy az csak flóbert legyen, mert a legtöbb szerencsétlenség a rossz és megbízhatatlan fegyverrel történik, ma már olyan egyének is árusítanak fegyvert, akik ahoz nem értenek, mert gramofon pipa és tollhoz a fegyver nem való. **M. kir. lőporáruda.** Telefon szám 269.

x **Stern a villamos a javított d:** Just Wolfram égőket (hisz már más nem is létezik) 20 gyertyától 50 gyertyáig szombat esti fél 7 órától vasárnap délelőtt 10 óráig Korona 250 ért árusítja, nagyobb vételnél engedmény. Elvált szakmájához tartozó mindenemű villamos világítási, villamos jelző csengő, telefon és villámhárító munkákat a legolcsóbb áron **Bémer-tér.** Telefoa 556. **B**

Eredeti

Chassala szandálok

és angol tennisz cipők kizárólag

REICHARD áruháza

cégnél kaphatók.

115 B

x **28 ik cs. k. jótékonyoslu államsorsjáték** f. év június 22-én tartja meg a katonai jótékonyosluokra szolgáló 28-ik államsorsjáték húzását. A játékterv tartalmaz 21.135 nyereményt 620.000 K összegben, közte egy főnyeremény 200.000 K továbbá nyeremények 50.000, 30.000 stb. koronával melyek mind készpénzben fizettetnek ki. Sorsjegyek 4 K, dohánytözsdékben, váltó üzletekben adó és postahivatalokban kaphatók.

Értesítés.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt háztulajdonos urak becses tudomására hozni, hogy **Óváry Lajos kályhás üzletét** átvettük s az eddigi szolid alapon folytatjuk **ÓVÁRY TESTVÉREK** cég alatt.

Kiváló jóságú modern és izléses kályháinkkal, pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhajtjuk továbbra is mélyen tisztelt megrendelőink elismerését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett bizalmat továbbra is fenntartani. A legdivatosabb és legegyszerűbb

cserépkályhák

állandóan raktáron vannak.

Javítási munkák a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek. Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelt el

Óváry Testvérek kályhás iparosok

(Óváry Lajos utódai).

Csengeri-utca 27. szám.

FLEGMAN

grenadinjai

a legszebbek és legjobbak.

x Néhai főtiszt-landó **Makutz Ernő** hteol. könyvtárát míg a készlet tart *olcsón* ki-árusítom. **Bankó A** könyvkeresék. Rákóczi-ut 10

Törlesztéses kölcsön:

Feltételek:

Teljes árfolyam
5.65 annuitás.
LÁSZLÓ ERNŐ
bank és kereskedelmi irodája
Nagyvárad. Lévay-palota,
Ezredévi emlék-tér sarok.

x **Álmatlanság ellen** a »Certus« a legjobb, mert nemcsak a poloskát, de a petéket is megöli. Angol készítmény 80 fillér. Kapható: az **Ujvárosi drogueriában.** **22**

Ifj. Rimanóczy Kálmán
műbutorgyára

Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállítás. Egyes butor-darabok avagy egész lakásberendezések, iparművészi tervezések és költségvetések díjmentesen eszközöltetnek. Uj szerkezetű service-asztalok mahagoni, palisander és citromfából. A Zsolnay-téle gyárak kizárólagos képviselése, eredeti gyári árak mellett.

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét

folyó év május 1-én helyezte át míg az építkezés tart **Nagyvárad, Rákóczi-ut 5. sz.** Veiszlovits házba, az Orsolya zárda templomával szemben.

CZAPFALVI JÓZSEF
 mázó, épület és batorfestő
 Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.
 Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári berendezések és butorok festését, kerli butorok zománczását és porcellán utánzatát. Vidék megrendeléseket a legpontosabban készítek

Tisztelettel
 358 Czapfalvi József.

Vas és rézbutor
 Gyári raklári

Székényág 3 matraccal 19 korona
 Sodronybetét 10 korona
 Rézkarniss 5 korona
 Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf
 vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca
 10 sz. Telefon 636.
 Tanuló fizetéssel felvétetik.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: Balga szűz. (P. Márkus Emilia vendégfellépte.)
 Péntek: Boszorkány. (P. Márkus Emilia vendégfellépte.)
 Szombat: Nóra (P. Márkus Emilia vendégfellépte.)
 Vasárnap d. u. Aranyvirág. Este Kaméliás hölgy. (Márkus Emilia vendégfellépte.)

Lord Pikoló. Vasárnap délután a műsorra tűzött Aranyvirág helyett Berény Róbert pompás sikerű látványos új táncoperettjét, a Lord Piccolót játsszák a színházban. Az igazgató a délutáni közönséget is új darabokhoz kívánja juttatni s így a még alig háromszor játszott darabot bemutatja a délutáni közönségnek is.

Igazságszolgáltatás.

Meggyilkolta és kirabolta az anyósát.

Tegnap és ma tárgyalta a nagyváradai esküdszék **Jenes Illés** és felesége bűnpörét. Nagy bünel vannak vádolva gyilkossággal és rablással. Jenes Illéssékkal együtt lakott **Szanyogd** községben 70 éves anyósa, aki nagyon gyakran veszekedett vejjével, mert nem kedvére való, dolgos vő volt, hanem duhaj, részeges, munka kerülő. Emiatt elkezdett vele veszekedni az öregasszony ez év január 20 án is, utoljára. Jenes Illés aznap is részegen jött haza, s az anyós keményen szidalmazni kezdte, hogy munka helyett folytonosan a korcsmában ül és minden pénzt elissza.

Jenes Illés azonban most nem tűrte a ve-

szekedést, hanem nekiment az asszonynak, torkon ragadta, úgy, hogy az megfulladt kezei között. Közben hszajött a felesége is, aki tétlenül nézte végig a dulakodást. Azután bevitték a halottat a szobába s a gyilkos vő pedig kikutatta anyósa szobáját s a talált pénzt vagy 100 koronát magához vett.

Bezárták a szobát s az ablakon át elmentek. A szomszédok másnap látva, hogy senki sem jön ki a szobából, be akartak menni és betörték az ajtót. Ott feküdt az öreg asszony megfojtva.

Hét napig tárgyalta az esküdszék a bűnpört Korn Lajos elnöklete alatt.

A vádlott azzal védekezik, hogy nagyon ittas volt és nem is akarta megölni az anyósát. Az esküdszék az asszonyt felmentették a bűnrészesség vádjától, a férjet azonban bűnösnek mondták ki szándékos emberölés bűntettében. A bíróság 12 évi fegyházra ítélte. Az elítélt megnyugodott.

TÁVIRATOK.

A véderőreform bizottság ülése.

Budapest, június 7.

(Saj. tud.) A véderőreform bizottság délután 5 órakor tartotta meg első ülését. A bizottság a véderőreformot tárgyalta. Az előadói tisztet báró Solymossy Ödön teljesítette.

Szmrecsányi-Farkas affér.

Budapest, jun. 7.

(Saj. tud.) Ma délután 5 órakor ment végbe a párbaj Szmrecsányi György és Farkas Pál között a Rákosi-féle vívóteremben. Az első összecsapásnál és az 5-iknél Szmrecsányi a karján és a homlokán sebesült meg. A felek kibékültek.

A Zsilinszky fiuk ügye a Kurián.

Budapest, június 7.

(Saj. tud.) Ma érkezett meg a Zsilinszky fiuk ügyében a más bíróság delegálása iránti kérelem a Kuriához. Az ügygel zárt ülésben foglalkoztak és kiadták a korona ügyésznek, aki véleményét még a holnapi nap folyamán be fogja terjeszteni. A Kuria pénteken hirdeti ki határozatát.

Zichy és Barkóczy.

Budapest, június 7.

(Saj. tud.) Egy budapesti lap jó forrásból nyert értesülése szerint Zichy János nem hajlandó elejteni Barkóczyt. Benedek János Justh-párti képviselő interpellációt fog bejegyezni Barkóczy miatt és követelni fogja az elbocsátását.

A szegedi mandátum.

Szeged, június 7.

(Saj. tud.) Kedden este mondta el programbeszédét Gerliczy Ferenc báró. A programbeszédben tiltakozott Gerliczy az ellen a vád ellen, hogy ő felekezett ellen volna. A megüresedett mandátumért igen erős harc készül. Mint értesülünk, tegnap este Várossy Gyula kisteleki plebánost is jelelték.

NYILTÉR.

REISZ MIKSA butorgyára

Nagyvárad,

Rákóczi-út 14.
szám alatt

(„APOLLÓ” mellett).

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával művészikivitelben szájpaddás nélkül is készít **kitűnő hiru** nevű

Fogműtermében

Özv. Dr. Deákné

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

Fekete Sással szemben

KÖZGAZDASÁG.

Egy nagy cég fiatalképtelensége
 Egy régi nagyváradai kereskedő cég: **Wallerstein Fülöp** és fiai kézmű és rövidáru nagykereskedők, — mint bitelezők budapesti végegylete jelenti, — fizetésképtelenséget jelentettek. A Wallerstein Fülöp és fiai cég több mint husz év óta áll fenn s mindenki szolid alapokon nyugó üzletnek ismerte. A főüzlete a cégnek a Rákóczi-úton van, fióküzlete pedig a Zöldfa-utcában. A cég passivuma 300.000 koronát tesz, míg az aktívumok meghaladják a 250.000 koronát.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkáért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

A Z I G A Z,

hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint —

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki. — Minden este fényes műsoru —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szállodámban szobák 1 korona — 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a „NEMZETI“ szálloda, vendéglő és kávéház bérloje.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.
Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.
Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5°-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenféle bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyószámlákra és földbirtokokra. 161

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás W o l f r a m lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyás 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön cégra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. léőrőtől 12 léőrög minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeltes szolgáltat

Ö csász. és Apost. kir. Felségének legfelső felhatalmazása folytán.

A közös katonai jótékony célokra szánt

XXVIII-ik csász. kir. államsorsjáték.

Ez az osztrák birodalomban egyedüli törvényesen engedélyezett sorsjáték 21.135 készpénz nyereményt tartalmaz, 620.000 K összértékben.

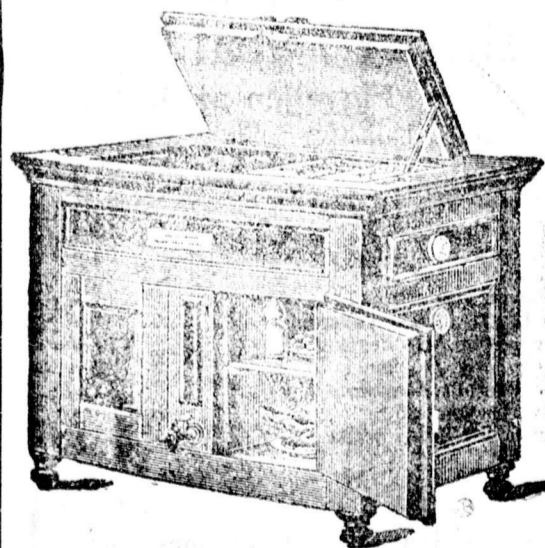
A főnyeremény **200.000** korona.

A húzás 1911. június 22-én fog megtartatni.

Egy sorsjegynek ára 4 korona.

Sorsjegyek Wienben a csász. kir. államsorsjáték osztályánál, III. ker., Vorderer Zollamtsstrasse 7. sz. a., továbbá a lottógyűjtődékekben, dohánytőzsdékben, adó-, pósta-, távirat-hivataloknál, vasuti állomásokon és váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjeggyevők részére ingyen adatnak ki. A sorsjegyek portómentesen küldetnek szét.

A csász. kir. lottójövedéki igazgatóság (államsorsjátéki osztálya).

Jégszekrények

nagy választékban

Fagylaltgépek

Ltr.	1	2	3	4
Kor.	10—	1250	1450	17—

Vajköpülőgépek

Ltr.	1	2	3
Kor.	360	480	560

Kerti vasbutorok állandó nagy választékban.

Modern konyhaberendezések zománcozott és Alumínium edényekből.

Telefon 390.

TARSOLY és RISZTÓ különlegességek vaskereskedésében.

Dajkovits E.

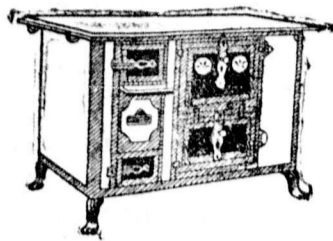
I ényirodájában
Sas palota

esküvői felvételek a leg-
diszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálitása
utólérhetetlen.

Uraknak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszműlakatos ipartelepéhez
NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegárak állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

**MEGELŐZŐT
MOSKOVITS
ANATOMIAI GÉPŐGYÁR**

NAGYVÁRAD
KÖSSUTH LAJOS-UTCA 5. SZ.
Bémer-tér, (Bazár épület.)

TÁTRAY és TSA RT.

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közelműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó
műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Bumbera István

papi- és polgári szabó
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint
a megyei főtiszte-
lendő papság szál-
litója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

A Nagyszebeni

Általános Takarékpénztár

Előnyös amortizációs köl-
esönöket nyújt és konvertál
házakra, földekre és épít-
kezési célokra, előzetes
költség nélkül. Készpénzzel
szolgál felvilágosítással:

Breitenstein Frigyes,
Nagyvárad, Keskeny-utca 13. sz.
Telefon: 1054.

Ujdonság. Szekrényág.

Szabadalom bejelentve.
Kis lakásokban nélkülözhetetlen. Különböző alakban
és kivitelben készen kaphatók. Mint gyermekágy (na-
gyobbaknak is), íróasztal, festőállvány és ruhaszekrény
40 kor-tól feljebb. Vételkényszer nélkül megtekinthető

HERCZEGH

műasztalosnál.

Szalárdi-utca 17. szám. 261

Mivel külföldön és Amerikában több éven át dolgoz-
tam butor és különleges munkákat szakszerűen készíték.
Rajz, költségvetés s szakvélemény díjtalanul.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Rákóczi-ut 5 szám, Veiszlovits-ház.

1 üveg Odol	74 kr.
1 » francia szárvíz	25 »
1 » száj szagtalanító	50 »
1 tubus dr Heyder fogcrém	50 »
3 » Thymol	20 »
1 » Stomatín	20 »
1 » tégely Odontin fogpaszta	55 »
1 drb Odontin betét	35 »
1 üveg Picavan	98 »
1 üveg Bay Rum	35 »
1 » Jera violette brillantín	30 »
1 » francia brillantín	15, 22, 35 »
1 » folyékony brillantín	50 »
1 » valódi dió olaj	15 »
1 » » » kivonat	75 »
1 drb bajuszkötő	15, 20 35 »

1 üveg Kerpel kézfinomító	38 kr.
1 tégely Margit crém	40 »
1 » Diana crém	65 »
1 drb Diana szappan	65 »
1 dob Lickner puder	38 »
1 » amerikai porcellán puder	1 frt 20 »
1 üveg amerikai petrol	50 »
1 » Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — »
1 fekete champos	12 »
1 rud rozsa Glycerin szappan	20 »
3 drb francia ibolya szappan	50 »
1 » Kielhauser ibolya glicerín szappan	28 »
1 » » Speick szappan	28 »
1 » Windsor szappan	38 »
1 tubus kaloderma	38 »
1 » Beloderma kézfinomító	38 »
1 üvegtégely tejcrém	20 »

1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 35 kr
1 Gillette utánzatú borotva készlet	1 » 50 »
1 valódi serte hajkefe	70 »
1 dublé bajuszkéfe	20 »
1 valódi serte ruhakéfe	45 »
1 körömkéfe	05 »
1 surolókefe óriási	20 »
1 surolókefe kisebb	10 »
12 drb Royal angol cipő crém	96 »
1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 »
1 » cipőfényesítő flanel	20 »
1 » Jurigatem Zománc	30 »
1 mtr vörös gumicső	60 »
Egynegyed Ko Brunz watta	35 »

Figyeljen az árakra.

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az ákról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökből!